

Regio's goed van start met ambities zorglandschap

Uitkomsten van de monitor Jeugdregio's

Deze notitie geeft een beeld van de landelijke ontwikkelingen in het zorglandschap in de 42 Jeugdregio's. Jeugdhulpaanbieders, gemeenten, Rijk en branches hebben hun ambities voor het Zorglandschap geformuleerd rond drie actielijnen (zie [het Statement](#) 24-uurssessie). De jeugdregio's zijn in een monitor door de VNG bevestigd op voortgang op deze actielijnen:

1. Versterken en verbeteren van de ketensamenwerking
2. Het leren van elkaar versnellen
3. Passende hulp bieden, ook bij complexe zorgvragen

Daarnaast geeft de monitor weer hoe regio's zijn aangesloten op het Zorglandschap en hoe zij hun opdrachtgeverschap vormgeven.

Inhoudsopgave

Actielijn 1: Versterken en verbeteren van ketensamenwerking	4
Actielijn 2: Het leren van elkaar versnellen	8
Actielijn 3: Passende hulp bieden, ook bij complexe zorgvragen	9
Verbinding tussen regio's en het programma Zorglandschap	10
Conclusie: positieve ontwikkelingen, nu leren van elkaar en bestendigen	11
Bijlage 1: Totstandkoming van de monitor	13

Actielijn 1: Versterken en verbeteren van ketensamenwerking

Voor het versterken van samenwerking in de keten is een stabiel zorglandschap nodig waarin vaste, bekende partners in de keten met elkaar kunnen werken aan verbetering. Stabiliteit en betrouwbaarheid van de keten, van gemeenten tot aanbieders, kunnen ruimte bieden voor een duurzame samenwerking en de gewenste transformatie van de jeugdhulp.

Een diversiteit aan samenwerkingen in het landschap van jeugdregio's

Het beeld van de regionale samenwerking is divers voor wat betreft de wijze waarop wordt samengewerkt. Zo is bijvoorbeeld in de regio Noord-Veluwe de gemeenschappelijke regeling net vervangen door een 'gasthouderschap' waarbij taken zoals de jeugdhulp zijn onderverdeeld onder de regiogemeenten. Andere regio's geven aan hun gemeenschappelijke regelingen juist verlengd te hebben.

Ook de onderwerpen waarop wordt samengewerkt en/of gezamenlijk wordt ingekocht, verschillen per regio. Een klein aantal regio's kiest ervoor om alleen de hoogspecialistische jeugdhulp met elkaar in te kopen (Drenthe), of juist alleen de verblijfszorg (Flevoland).

Andere regio's kiezen ervoor het volledige aanbod aan specialistische jeugdhulp met elkaar in te kopen, maar bijvoorbeeld de facturatie of administratie als gemeenten zelf te doen (Zeeland). Tevens is door een aantal regio's besloten de financiële solidariteit los te laten (Groningen, IJsselland). Het merendeel van de regio's koopt de volledige specialistische hulp als regio in.

Driekwart van de regio's in dezelfde samenstelling gebleven

Op de vraag of er gemeenten dreigen af te haken reageren 31 regio's dat ze daar geen signalen van hebben. Vier regio's geven echter aan dat ze signalen hebben ontvangen of dat er in de afgelopen periode gemeenten zijn afgehaakt: Gooi en Vechtstreek, Kop van Noord-Holland, Rijk van Nijmegen en Rivierenland. In het geval van Gooi en Vechtstreek heeft dit te maken met gemeentelijke herindelingen.

Nog eens drie regio's geven aan dat ze functioneren in twee of meer subregio's: Drenthe, Zuid-Limburg en Zuid-Holland-Zuid. Voor de regio's Midden-Limburg Oost en West geldt dat zij gestart zijn als twee regio's en tot halverwege 2017 hebben opgetrokken als ware het één regio. Vanaf 2018 opereren zij weer als eigenstandige regio's en hebben ze de inkoop anders geregeld. Tot slot koopt de gemeente Venlo zelfstandig in, maar dit is volgens de regio Noord-Limburg tijdelijk van aard.

Een divers, maar redelijk stabiel landschap van jeugdregio's

Over het algemeen kan gesteld worden dat veel regio's een stabiele samenwerking kennen en dat de (juridische) vorm waarin wordt samengewerkt verschilt. Of zoals de regio Haaglanden het verwoordt: 'onze samenwerking staat niet ter discussie, alleen de manier waarop.'

Deze stabiliteit biedt een goede voedingsbodem voor versterking van de ketensamenwerking. Dit geldt niet alleen voor de regionale samenwerking, maar ook voor de bovenregionale samenwerking.

Bovenregionale samenwerking voor regio's vanzelfsprekend

Nagenoeg alle regio's kennen enige vorm van bovenregionale samenwerking, hoewel er een zeer gevarieerd beeld bestaat. Ondanks dat de mate verschilt waarin er wordt samengewerkt lijkt het bovenregionale niveau in het landschap een vanzelfsprekendheid voor veel regio's. Slechts twee regio's geven aan niet bovenregionaal samen te werken, Flevoland en Gooi en Vechtstreek.

Meer bovenregionale samenwerking dan bovenregionale inkoop

In sommige gevallen staat de samenwerking gelijk aan 'een deel van de (zeer) specialistische hulp gezamenlijk inkopen', zoals in de regio's Zuidoost Utrecht, Eemland, Lekstroom, Utrecht West en Utrecht stad. Vaker wordt er gesproken door regio's over samenwerking door 'inhoudelijke afstemming' over de inkoop of de transformatie-agenda, zoals in Noord-Holland en Limburg.

In aanvulling daarop worden soms bovenregionaal afspraken gemaakt over onder meer de gecertificeerde instellingen, JeugdzorgPlus en de crisishulp. Er wordt onderling gesproken over uitwisseling tussen regio's, het beschikbare aantal bedden of eventueel de ambities voor afbouw. Regio's geven aan dat te doen omdat ze bijvoorbeeld zeer afhankelijk zijn van de vraag van andere regio's voor de beschikbaarheid van hoogspecialistische hulp. Of juist omdat aanbieders in meerdere regio's actief zijn. Tevens heeft een aantal regio's met elkaar afspraken gemaakt over de tarieven en/of subsidiëring (Eemland, Rivierenland).

Bovenregionale tafels dragen bij aan inhoudelijke afstemming

De meeste regio's kennen bovenregionale 'tafels' op bestuurlijk en/of ambtelijk niveau waar deze afstemming plaatsvindt, bijvoorbeeld Amsterdam-Amstelland met Zaanstreek-Waterland. Een aantal regio's is in verschillende bovenregionale samenstellingen actief, op verschillende thema's, zoals Haaglanden en IJsselland. Ook is in sommige gevallen de regiomanager betrokken bij de bovenregionale samenwerking, onder meer in Limburg en Noord-Holland.

Afstemming tussen regio's is van belang, in het bijzonder voor complexe zorgvormen waar het gaat om een beperkt aantal cliënten en aanbieders. Dat geldt ook voor afstemming over de gecertificeerde instellingen, gezien de ontwikkelingen rond de aanbesteding in de afgelopen periode. Gezamenlijk kan ervoor gezorgd worden dat er in iedere regio voldoende aanbod beschikbaar is, ook als dat hoogspecialistische, weinig voorkomende hulp betreft.

De **Utrechtse jeugdregio's** maken meerjarige afspraken op bovenregionaal niveau, waarbij de inzet is dat getransformeerde zorg steeds meer vorm krijgt op regionaal en lokaal niveau. Er is gekozen voor netwerksamenwerking zonder juridische grondslag. Een kerngroep van wethouders krijgt het mandaat voor hun regio te besluiten over bijvoorbeeld de af- en ombouw van zorgfuncties. Bovenregionale ambities worden vertaald naar regionale en lokale contracten. Zo kan het zorglandschap zich gecontroleerd verder ontwikkelen.

'Samenwerking' in de aanbesteding nog ver(der) te zoeken

Samenwerking in de keten vraagt ook dat ieders rol en positie helder is. Dat geldt zowel voor de gemeenten als opdrachtgever, als voor de aanbieders als opdrachtnemer. Juridisch is dit vastgelegd in contracten of overeenkomsten tussen de verschillende partners. Regio's is gevraagd hoe de aanbestedingsprocedure voor de inkoop van de jeugdhulp voor 2018 is verlopen en wanneer de contracten met aanbieders ondertekend zijn.

Meeste regio's ondertekenen contracten met aanbieders pas najaar 2017

In zeven regio's heeft er geen aanbesteding plaatsgevonden afgelopen jaar, maar al eerder en voor een langere termijn. Hieronder zijn de regio's opgenomen waar wel een aanbesteding heeft plaatsgevonden of wijziging in het voorgaande contract dat opnieuw ondertekend is. Vier regio's gaven (ten tijde van beantwoording) aan dat een deel van hun aanbesteding nog gaande was.

Contract ondertekend:	Aantal regio's
vóór oktober	9
in oktober	1
in november	12
in december	9

Veel aanbestedingsprocedures eerder gestart

In de meeste gevallen vond de ondertekening van het contract pas in het najaar van 2017 en in sommige gevallen zelfs heel kort voor de inwerkingtreding plaats. Dat zorgt ervoor dat aanbieders als

opdrachtnemer niet of onvoldoende weten wat er van hen verwacht wordt, vlak voordat ze starten met het bieden van jeugdhulp. Wel geven regio's aan dat de bekendmaking van de (voorlopige) gunning aan aanbieders al ruim daarvoor plaatsvond, maar dat de ondertekening pas later was.

In zeven regio's een kort geding aangespannen door aanbieders

De vertraging is voor een deel te wijten aan de kort gedingen die door aanbieders zijn aangespannen. Eén op de zes regio's heeft in de aanbestedingsprocedure van het afgelopen jaar te maken gehad met een kort geding. In alle zeven gevallen ging dat ofwel om een bezwaar van een aanbieder tegen de voorlopige gunning (afwijzing) ofwel tegen de hoogte van het tarief. In die regio's kon de voorlopige gunning als gevolg van een kort geding nog niet worden omgezet in een definitieve gunning en moest de ondertekening van de contracten maanden later plaatsvinden.

In veel regio's enige mate van wachtlijsten, voor een kwart problematisch

Een sterke samenwerking in de keten, betekent ook het gezamenlijk kunnen opvangen van de vraag naar jeugdhulp in de regio. Een groot deel van de regio's geeft aan te maken te hebben met enige vorm van wachtlijsten voor een deel van de jeugdhulp. De mate waarin regio's wachtlijsten kennen is echter zeer uiteenlopend. Voor ongeveer een kwart van de regio's zijn de wachtlijsten in (een deel van) de jeugdhulp een probleem, geven zij aan. Een grotere groep regio's zegt wel te maken te hebben met wachtlijsten, maar deze zijn volgens hen niet 'onaanvaardbaar'.

Wachtlijstproblematiek weinig inzichtelijk maar ook onvermijdelijk

De bevindingen vanuit de jeugdregio's komen overeen met het onderzoek 'Wacht maar' van het Nederlands Jeugdinstituut (mei 2017) waarin ze concludeert dat wachttijden onvermijdelijk zijn. Tegelijkertijd is het niet mogelijk om daar een volledig en landelijk beeld van te krijgen. Ook een aantal regio's kaart het gebrek aan transparantie in wachtlijsten van aanbieders in hun regio aan. Dat maakt het voor hen moeilijk om hier grip op te krijgen en eventueel bij te sturen.

Krappe arbeidsmarkt volgens regio's grootste boosdoener, niet het budget

Nagenoeg alle regio's met problematische wachtlijsten zien de krappe arbeidsmarkt als een van de belangrijkste oorzaken. Overigens wordt dat ook door veel andere gemeenten gezien als knelpunt in de jeugdhulp. Het komt volgens regio's met name voor in de Jeugd-GGZ, bij gecertificeerde instellingen en in een enkel geval ook in de crisishulp.

Daarnaast merkt een aantal regio's op dat 'verstopping elders in de keten' de wachtlijsten verergert. Zij zien hierin ook een rol voor de gemeente om dat te voorkomen, bijvoorbeeld in het geval van beperkte uitstroombmogelijkheden naar pleeggezinnen of betaalbare woonruimte. Slechts een heel klein aantal regio's zegt desgevraagd dat knellende budgetten (mede) oorzaak zijn van het ontstaan van wachtlijsten. Meer regio's geven aan zich daar niet in te herkennen, onder meer omdat ze geen budgetplafonds hanteren.

Matching vraag en aanbod een gezamenlijke verantwoordelijkheid

Ondanks de onvermijdelijkheid van (enige) wachttijden geven de regio's met problematiek aan dat ze er veel aan doen om het op te lossen en erger te voorkomen. Het is cruciaal om als gemeenten en aanbieders nauw in contact te zijn, zodat er goed afgestemd kan worden over de wachttijden en hoe daarmee om te gaan. Zo is de regio Food Valley in gesprek met aanbieders over de wachtlijsten in met name verblijf en over de mogelijkheid om jeugdigen in tussentijd een lichtere vorm van hulp te kunnen bieden. Dat is mogelijk zodra er sprake is van een gezamenlijke verantwoordelijkheid van aanbieders en gemeenten om vraag en aanbod van jeugdhulp te matchen.

Om meer inzicht te krijgen in de wachttijden binnen de Jeugd-GGZ heeft de **gemeente Zeist** recent [onderzoek](#) gedaan naar wachtlijsten. Daaruit blijkt dat de wachttijden in de praktijk erg uiteenlopen, dat een relatief beperkt aantal jongeren op de wachtlijst staat en er voor crisisgevallen geen wachttijd is. GGZ-aanbieders geven aan dat jongeren die hulp nodig hebben altijd actuele wachttijden kunnen opvragen. In dat contact kan tegelijkertijd worden ingeschat welke (overbruggings)zorg nodig is. 'Samenwerking tussen verwijzers en zorgaanbieders is van belang om optimaal gebruik te maken van het aanbod, het regelen van passende overbruggingszorg en te kunnen doorverwijzen op het juiste moment.'

Versterking van de voorkant gezamenlijke opgave gemeenten en aanbieders

'De keten is zo sterk als de zwakste schakel'. In het 24-uurs statement staat hierover dat dit een forse inzet vraagt in de kwalitatieve ontwikkeling van de basisjeugdhulp, onder meer door dit te verrijken met expertise vanuit de specialistische jeugdhulp. Regio's is gevraagd hoe zij de basisjeugdhulp, lokale teams en andere eerstelijns zorg, versterken en welke initiatieven ze ondernemen om de voorkant te versterken. Overigens vraagt dit ook van aanbieders specialistische hulp dat ze bereid zijn dit andersom te doen. Het gaat erom dat partners in de keten elkaars taal, werk en expertisen goed kennen, beamen ook de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd in dit [visiedocument](#).

Versterking van expertise aan de voorkant vooral via betrokkenheid aanbieders

In de reacties van regio's op de vraag hoe ze de voorkant versterken zijn er grofweg drie antwoorden te onderscheiden:

- Door afspraken te maken en/of budget te reserveren voor de inzet van aanbieders om de toegang en lokale teams te versterken;
- Door middel van specifieke projecten en scholing;
- Via inhoudelijke bijeenkomsten.

Een groot deel van de gemeenten geeft aan met aanbieders in hun regio afspraken te hebben gemaakt of via de aanbesteding te hebben geregeld dat zij betrokken zijn bij de toegang. Dat kan zijn door het reserveren van tijd en/of budget voor zorgprofessionals van aanbieders die geconsulteerd kunnen worden door professionals van lokale teams, zoals in Drenthe gebeurt.

In aanvulling daarop heeft de regio Midden-Kennemerland afgesproken dat aanbieders ook beschikbaar zijn voor advies aan vrijwilligers van bijvoorbeeld sportverenigingen. Groningen heeft de inzet van zorgprofessionals vanuit aanbieders in de lokale teams zelf geregeld.

Veel soortgelijke initiatieven gestart op regionaal of gemeenteniveau

Ook heeft een groot aantal regio's specifieke projecten opgestart om de voorkant van de keten te versterken. Meest genoemd daarbij zijn projecten of pilots met POH'ers. Ook een betere aansluiting tussen onderwijs en jeugdzorg, bijvoorbeeld door het sluiten van gezamenlijke arrangementen komt meermaals terug in de antwoorden. Opvallend is dat veel individuele gemeenten of regio's soortgelijke initiatieven hebben opgestart als in andere regio's is gebeurd. Een volgende waardevolle stap is de uitkomsten en leerervaringen van bijvoorbeeld de verschillende POH-pilots meer met elkaar te delen.

Een aantal regio's geeft aan het toegangsproces met zorgprofessionals van lokale teams en specialistische aanbieders of de GI's gezamenlijk te ontwikkelen en afspraken over het werkproces te maken, zoals in West-Brabant West en Haaglanden.

Ook kiest een aantal regio's voor een scholingsprogramma gericht op hun verwijzers om het werkproces voor de toegang te harmoniseren en versterken, zoals in Friesland. Tot slot geeft nog een klein aantal regio's aan inhoudelijke bijeenkomsten te organiseren met gemeenten en aanbieders, zoals in Arnhem met de Jeugdbescherming.

De regio's **Midden- en Zuid-Kennemerland** hanteren een veelzijdige aanpak voor de versterking van de voorkant. Enerzijds door het Centrum voor Jeugd en Gezin te versterken, anderzijds door de verbinding tussen zorg en onderwijs te verbeteren en een betere aansluiting te zoeken met de basisvoorzieningen in de wijk, zoals sport, welzijn, verenigingsleven. Dat laatste wordt nog eens gestimuleerd door specialistische aanbieders trainingen aan te laten bieden aan bijvoorbeeld vrijwilligers in sportverenigingen.

Actielijn 2: Het leren van elkaar versnellen

In het statement is door betrokkenen de ambitie opgenomen om ‘samen, vanuit de praktijk en gevoed vanuit de wetenschap, te leren hoe de zorg voor de jeugd beter kan en daar ook naar te handelen.’

Samen leren in de regio vooral via bijeenkomsten

Op de vraag hoe dit in hun regio gestalte krijgt, verwijzen de meeste regio's naar overleggen waar dit aan de orde komt. Variërend van bijeenkomsten tussen gemeenten onderling of met aanbieders, tot Ontwikkeltafels of conferenties waarin inhoudelijke thema's voor de hele regio geagendeerd worden. Een aantal regio's, zoals Rivierenland en Zeeland, verwijst naar overleg voor de toegang, waarin gemeentelijke verwijzers, huisartsen en aanbieders met elkaar bijvoorbeeld de op- en afschaling in de keten bespreken.

Goede, maar gefragmenteerde initiatieven voor gezamenlijke ontwikkeling

Naast deze overleggen wordt een aantal pilots en projecten genoemd die de samenwerking kunnen versnellen. Zo heeft regio Flevoland een academische werkplaats gericht op risicojeugd en werkt ze samen met de hogeschool om bestaande werkwijzen te analyseren en verbeteren. Ook in Zuidoost Brabant is de hogeschool betrokken, om het functioneren van de wijkteams te onderzoeken.

Andere regio's, waaronder Utrecht, Haaglanden en West Brabant West gaan op basis van casuïstiek en verzamelde gegevens en resultaten met aanbieders en verwijzers het gesprek aan om er samen van te kunnen leren.

Tot slot is er een groep regio's die investeert in ontwikkeling via opleidingen. Zo is er in Friesland een gezamenlijk opleidingsplatform (OP Jeugd) waar professionals (geaccrediteerde) cursussen en trainingen vinden die door de Friese aanbieders en samenwerkende partijen worden aangeboden. In de regio Food Valley worden trainingen georganiseerd waar professionals in de basisjeugdhulp en de specialistische jeugdhulp samenkomen. Op die manier leren ze niet alleen elkaar kennen maar ontstaat ook meer kennis van elkaars expertisen.

Winst te behalen door inzichten in effecten uit te wisselen

Ondanks dat dit mooie voorbeelden zijn waarin aanbieders en gemeenten gezamenlijk kunnen leren van hun ervaringen, lijkt het initiatief gefragmenteerd. Net als bij de pilots voor versterking van de voorkant, proberen regio's op dit moment verschillende initiatieven uit. Het is waardevol om de opbrengsten van de verschillende pilots in beeld te brengen en deze met andere regio's te wisselen.

In de negen gemeenten in **West Brabant West** worden op basis van dezelfde indicatoren de taken van de gemeentelijke toegang (onder meer ambulante hulpverlening, inzet van het voorliggend veld of collega's op het sociaal domein, doorlooptijden, uitnutting van budget etc.) bijgehouden. Deze data wordt maandelijks regionaal verzameld en gebruikt om lering uit te trekken. Zorgaanbieders zijn nadrukkelijk betrokken bij alle ontwikkelingen in de regio (bv. bij de inkoopstelsels voor outputfinanciering, bij optimaliseren van de gemeentelijke backoffices en bij implementatie van de meting van outcome criteria) en kunnen dat in bijeenkomsten met de gemeenten en het inkoopteam bespreken.

Actielijn 3: Passende hulp bieden, ook bij complexe zorgvragen

'Terwijl we de samenwerking en het leren verbeteren, is er een landelijk dekkend vangnet nodig voor kinderen met een complexe zorgvraag.' Deze opgave vraagt volgens deelnemers aan de 24-uurs sessie in de eerste plaats om een expertteam in iedere regio dat (bindend) kan adviseren over passende hulp. Mocht de reguliere hulpverlening er niet uit komen fungeert het expertteam als back-up zodat jeugdigen ook in complexe gevallen tijdig hulp krijgen.

Regio's voortvarend aan de slag met het opstarten van expertteams

In het afgelopen jaar hebben regio's hard gewerkt aan het oprichten of het versterken van een expertteam in hun regio. Twee derde van de regio's heeft per januari 2018 een expertteam klaar staan of in oprichting. Daarnaast hebben acht regio's ervoor gekozen de passende hulp voor complexe gevallen in een andere vorm dan een expertteam te organiseren, bijvoorbeeld op netwerkbasis.

Aanspreekpunt voor complexe casuïstiek	Aantal regio's
In een expertteam	22
Een expertteam in oprichting	6
In een andere organisatievorm	8
Nog zonder aanspreekpunt	6

Enorme diversiteit in samenstelling van de teams

Uit de voorbeelden van regio's blijkt dat de opzet van de expertteams verschillend is. In de regio's Amsterdam-Amstelland en Nijmegen is het team gekoppeld aan de overlegtafel Jeugdhulp met verblijf. Flevoland onderzoekt hoe de bovenregionale coördinatietafel door te laten ontwikkelen tot een expertteam.

In andere regio's wordt het expertteam gevormd door specialisten van het Centrum voor Jeugd en Gezin of juist van aanbieders. De regio Eemland geeft aan een expertisepool te hebben waar professionals uit de lokale teams een beroep op kunnen doen.

Op dit moment valt er nog weinig te zeggen over wat deze diversiteit betekent in de praktijk en wat de kwaliteit van de teams is. Door de (eerste) ervaringen met de teams in verschillende regio's goed te volgen en te delen in de komende periode kunnen ook de kwaliteit en resultaten gemonitord en verbeterd worden.

De regio **Rotterdam-Rijnmond** heeft al jarenlang ervaring met een expertteam dat complexe casuïstiek behandelt. Sinds 2013 werkt het Zorgbemiddelingsteam in een wekelijks overleg aan het matchen van vraag en aanbod. Met een multidisciplinaire samenstelling en betrokkenheid van specialistische zorgaanbieders kan het team jaarlijks zo'n 320 complexe cases behandelen. Deze worden vanuit wijkteams en JB/JR ingebracht en op basis van urgentie besproken. Dit levert een beter inzicht in het (tekort aan) aanbod van aanbieders op en meer grip op de wachttijden.

Verbinding tussen regio's en het programma Zorglandschap

Alle regio's in contact met ondersteuningsteam Zorglandschap

Nagenoeg alle regio's hebben in 2017 op enige manier contact gehad met het team van het programma Zorglandschap. In veel gevallen heeft dat plaatsgevonden in een ambtelijk overleg, soms in combinatie met een bestuurlijk overleg. In andere gevallen sloten aanbieders aan om de voortgang in het regionale zorglandschap gezamenlijk te bespreken. Voor een aantal kleinere jeugdregio's in Noord-Holland is er alleen op bovenregionaal niveau contact geweest.

Landelijke coördinatie en sturing op ambities Zorglandschap blijft noodzakelijk

Meer dan de helft van de regio's geeft aan een regionaal plan van aanpak (in de maak) te hebben, waarin de drie bovenstaande actielijnen nadere invulling krijgen. Zo wordt onder meer ingevuld hoe een regionaal expertteam tot stand zal komen. Een aantal regio's besluit de ambities uit het Zorglandschap op een andere manier in de regio te verankeren. Bijvoorbeeld door het te beleggen bij werkgroepen of op de agenda te zetten van Ontwikkeltafels met aanbieders uit de regio. Slechts vier regio's antwoorden dat ze nog geen regionaal plan voor het zorglandschap in de maak hebben.

Ontwikkeling verduurzamen door inzicht in effecten en uitwisseling van ervaringen

Het contact tussen het team en de regio's zorgt ervoor dat de regionale ontwikkelingen ook landelijk goed in beeld blijven en er meer uitwisseling van goede en minder goede ervaringen kan plaatsvinden tussen regio's. Het is daarom van belang dat het contact tussen het team en alle regio's een structureler karakter krijgt. Ook de regiomanagers kunnen daarin een rol spelen. Het zorglandschap is gebaat bij (nog) meer inzicht in de effecten van afwegingen die regio's maken en investeringen die ze doen.

Conclusie: positieve ontwikkelingen, nu leren van elkaar en bestendigen

In het statement van de 24-uurs sessie zijn drie duidelijke actielijnen vastgesteld voor de ontwikkeling van het Zorglandschap en voor wat betrokkenen daaraan zullen bijdragen. Uit de monitor blijkt dat jeugdregio's positieve ontwikkelingen doormaken en dat de aandacht en inzet van ketenpartners zich op de juiste zaken richten. Nu is het moment de effecten en opbrengsten daarvan inzichtelijk te maken, zodat regio's van elkaar kunnen leren en de verbetering van het zorglandschap bestendig wordt.

Zorglandschap goed van start met gezamenlijke ambities

In de afgelopen drie jaar hebben regio's vooral geïnvesteerd in zorgcontinuïteit, het leren kennen van ketenpartners en het organiseren van de voorkant. In sommige gevallen hebben ze hun werkwijze alweer bij moeten sturen na de eerste (financiële) resultaten. Nu staan regio's op het punt dat de effecten van hun investering, bijvoorbeeld in lokale teams, zichtbaar (kunnen) worden. Lukt het ze concreet om passende zorg voor de jeugd te bieden? Om samen met aanbieders de zorg meer naar de voorkant te organiseren? En jeugdigen sneller en vaker in hun eigen omgeving hulp te kunnen bieden? Door inzichtelijk te maken welke regio's (en op welke wijze ze) dit realiseren kan het hele landschap daarvan profiteren.

Een stabiel landschap als voedingsbodem voor verbetering in de keten

Om te beginnen is het landschap redelijk stabiel gebleven. Driekwart van de regio's is niet gewijzigd in hun gemeentelijke samenstelling en heeft daar ook geen signalen toe. Vier regio's hebben die signalen wel of hebben al te maken met een nieuwe samenstelling, en nog eens drie regio's werken in subregio's samen. Hoe de samenwerking organisatorisch en juridisch is vormgegeven verschilt sterk per regio. Daarnaast kennen nagenoeg alle regio's een bovenregionale samenwerking met omliggende regio's. Dat betreft meestal een inhoudelijke afstemming over bepaalde ontwikkelingen en in mindere mate soms een gezamenlijke inkoop voor een deel van de jeugdzorg. De stabiliteit in de regio's zorgt ervoor dat partners in de keten bekend met elkaar zijn en de samenwerking kunnen (blijven) verbeteren.

Uitbouwen van goed opdrachtgever- en opdrachtnemerschap

De aanbestedingsprocedures voor 2018 hebben veel regio's pas in het najaar, soms pas in december 2017 afgerond. Daarmee is het voor aanbieders lang onduidelijk geweest of en onder welke voorwaarden ze zorg konden leveren. Andersom kregen zeven regio's te maken met kort gedingen, die de ondertekening van de contracten vertraagd hebben. Beide ontwikkelingen komen niet ten goede aan het partnerschap tussen gemeenten en aanbieders en daarmee ook niet aan de ketensamenwerking.

Terugdringen van wachtlijsten een gezamenlijke verantwoordelijkheid

Veel regio's geven aan te maken te hebben met enige vorm van wachtlijsten voor (een deel van) de jeugdhulp. Voor een kleine groep regio's is de mate daarvan onaanvaardbaar. De arbeidsmarkt wordt gezien als grootste boosdoener voor het oplopen van wachttijden. Regio's geven aan dat de wachtlijsten niet (zomaar) op te lossen zijn, maar dat het vooral goede afstemming met aanbieders vereist zodat tussentijds hulp geboden kan worden.

Versterking van de voorkant door uitwisseling en van elkaar te leren

Er is het afgelopen jaar door regio's geïnvesteerd in de versterking van de voorkant, getuige de door hen genoemde projecten en opleidingen. Wel zijn deze gefragmenteerd opgezet en wordt er nog weinig verbinding gelegd tussen soortgelijke projecten in verschillende regio's.

Hetzelfde geldt in feite voor de ambitie om 'het gezamenlijk leren en ontwikkelen te versnellen'. Hoewel hier minder concrete initiatieven worden benoemd en veel regio's zich (alleen) richten op overleg met aanbieders en/of verwijzers, mist hier verbinding. Door de initiatieven met elkaar te verbinden kunnen er ervaringen uitgewisseld worden en kan er van elkaar geleerd worden.

Expertteams voor complexe cases van start, nauw volgen is nodig

Tot slot hebben regio's in 2017 zich hard gemaakt voor de oprichting of het versterken van een expertteam. Twee derde van de regio's heeft per januari 2018 een team klaar staan of in oprichting. Hoewel de teams verschillend ingericht zijn is dat een mooie ontwikkeling. Door dit nauw te volgen op landelijk niveau, kan er inzichtelijk worden gemaakt welke effecten dat heeft en welke factoren doorslaggevend blijken te zijn voor een kwalitatief goed expertteam.

Zorglandschap Next Level

Vanuit het programma Zorglandschap is met nagenoeg alle regio's contact geweest over hun ontwikkelingen. Ook heeft een redelijk aantal regio's een plan van aanpak (in de maak) om de ambities voor het zorglandschap te gaan realiseren. Deze monitor geeft een beeld van de wijze waarop regio's het zorglandschap invullen samen met hun ketenpartners.

De volgende stap is het inzichtelijk maken van de effecten en opbrengsten van de invulling door regio's. Door dit landelijk te volgen en monitoren kan in kaart worden gebracht op basis van welke afwegingen en investeringen de regio's hun resultaten boeken. Er kan (nog) meer verbinding worden gelegd tussen regio's die soortgelijke ontwikkelingen doormaken en van elkaar kunnen leren. Het zorglandschap kan zich zo optimaal verder ontwikkelen en de ambities realiseren die in het 24-uurs statement met alle betrokkenen zijn afgesproken.

Bijlage 1: Totstandkoming van de monitor

Alle 42 jeugdregio's hebben november 2017 vanuit het programma Zorglandschap een vragenlijst ontvangen over de voortgang in hun regio. 41 Regio's hebben deze vragen grotendeels beantwoord en zijn meegenomen in de analyse.

Het betreft de volgende vragen:

1. Is er vanuit zorglandschap contact met deze regio geweest in 2017?
2. Wat is ons beeld van regionale samenwerking? Zijn er bijv. gemeenten of onderdelen die dreigen af te haken?
3. Is er bovenregionale samenwerking en zo ja op welke terreinen?
4. Is er per 1 januari 2018 een (boven)regionaal expertteam?
5. Hoe krijgt het samen leren en samen ontwikkelen in deze regio gestalte?
6. Welke initiatieven zijn er om basisjeugdhulp te versterken en expertise meer naar de voorkant te brengen?
7. Zijn er onaanvaardbare lange wachtlijsten in deze regio en is er een beeld of dit te maken heeft met a) arbeidsmarktknelpunten b) budgetten of c) verstopping elders in de keten
8. Zijn er n.a.v. aanbestedingsprocedures kort gedingen geweest tussen aanbieder-gemeente?
9. Wanneer is de inkoop voor 2018 afgerond? (vertaald naar ondertekende contracten)
10. Is er een regionaal plan van aanpak (in de maak) waarin de drie actielijnen van het statement nader invulling krijgen op regionale schaal?

Colofon

Deze publicatie bevat
uitkomsten van de monitor
Jeugdregio's t.b.v. het
bestuurlijk overleg
Rijk-VNG-BGZJ,
7 februari 2018

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93
info@vng.nl

februari 2018

vng.nl

Foto: freepik.com